

P. T.
Národnému frontu
v Bratislave

V zmysle uznesenia Národného frontu k poštátňovaniu dekrétom prezidenta republiky čís.(10) 100 – 103/1945 Zb. z. a n. zaujímam v mene Demokratickej strany toto stanovisko: Zásadne dekréty uznávam za prospešné i pre hospodársku oblasť Slovenska, ako to bolo predstaviteľmi DS nespočetne razy zdôraznené. Pritom všetkom vznášam proti nim politické a vecné námietky.

I./ Z hľadiska politického poukazujem na to, že dekréty dostatočne nerešpektujú právny stav na S. Zboru povereníkov nie je priznaná vôbec žiadna právomoc, hoci ide o vládny zbor na Slovensku a poverenci pri poštátňovaní hrajú popri ministroch iba druhoradý význam. Dekrétmi sa zriaďuje Oblasťná správa bánk, poľažne Oblasťná poisťovacia rada iba pre Slovensko. České zeme nemajú mať takejto inštitúcie. Tým je znova potvrdený terajší nezdravý dualizmus, že Slovensko má od českých zemí odlišné inštitúcie. Oblasťné rady mali byť vytvorené nielen pre Slovensko, ale aj pre české zeme a nad nimi mali stáť celoštátne inštitúcie.

II./ Po vecnej stránke namietam všetkým dekrétom toto.

a/ Ani v jednej kategórii znárodnených odvetví nepovoľujú inú formu znárodnenia ako poštátňenie, hoci u potravinárskeho priemyslu, u účastinných bánk a u súkromných poisťovní malo sa pripustiť jednak združstevnenie /aspoň u malých podnikov/, jednak ponechanie minority kapitálovej účasti v rukách súkromných.

Je síce pravda, že u dekrétov č. 101/45 Zb. z. a n. urobil sa pokus v záujme združstevnenia, ale v tak nejasej a nedokonalejšej forme, že neprichádza do úvahy. Nestačí producentom, vkladateľom, dlžníkom a poisťencom zaistiť len účasť na správe, treba im zaistiť aj účasť na vlastníctve podniku. Len týmto spôsobom možno podchytiť plný súkromný záujem a iniciatívu na podnikaní, ktorú nemožno ani podceňovať, ani vylučovať.

b/ Iba u dekrétov čís. 100/45 v § 1/3-b a čís. 101/45 v § 1/3-c je vyslovená zásada, že vláda môže v odôvodnených prípadoch vyňať podnik zo znárodnenia. Táto zásada mala byť vyslovená aspoň v dekréte č. 102/45 o účastinných bankách, lebo práve na Slovensku niet ani jednej veľkobanky, ale len stredné banky a potom niekoľko drobných bánk, ktoré svojim rozsahom a významom nedosahujú váhy hociktorého družstevného peňažného ústavu, poľažne sporiteľne.

Navrhujem preto, aby tie to zásady boli vyslovené v nariadení Slovenskej národnej rady, lebo tieto návrhy nebolo možné včas uplatniť pre prekotné tempo v poštátňovaní.

S úplnou úctou:
J. Lettrich
(nečitateľný podpis)

SNA Bratislava, f. Ústredný akčný výbor slovenského Národného frontu, kart. 2, č. 109/1946.

Dokument č. 28

Stanovisko J. Lettricha ku kompetenciám slovenských národných orgánov z 1. decembra 1945

Bratislava 1. decembra 1945

Vracajúc sa k debate v Predsedníctve SNR dňa 20. nov.(embra) 1945 ohľadom povahy a okruhu pôsobnosti SNR, poťažne jej predsedníctva svoje stanovisko si takto dovoľujem rekapitulovať.

- 1./ SNR je oprávnenou predstaviteľkou slovenského národa a nositeľkou zákonodarnej moci na Slovensku /čl. I. pražskej dohody z 1. VI. 1945/. Ako taká, resp. jej predsedníctvo:
- 2./ vo vnútri republiky, ako v štáte dvoch rovnoprávných slovanských národov – českého a slovenského – v slovenských národných veciach zastupuje a háji záujmy slovenského národa voči národu českému,
- 3./ zastupuje Slovensko voči prezidentovi republiky, čs.(československému) zákonodarnému zboru a vláde republiky vo všetkých otázkach celoslovenského významu, menovite v politických a osobných veciach vôbec a v zahraničnopolitických a vojenských otázkach zvlášť,
- 4./ v slovenských národných veciach, najmä v menšinových, kultúrnych a niektorých politických vystupuje v mene a za slovenský národ voči cudzine,
- 5./ v dohode s vládou republiky a s národným zhromaždením republiky určuje, ktoré štáty majú celoštátnu povahu a ktoré sú len slovenskej regionálnej povahy /§ 1 nar. SNR č. 30/1945/,
- 6./ vykonáva zákonodarnú moc na Slovensku vo všetkých veciach, pokiaľ nie sú vyhradené čs.(československému) zákonodarnému zboru /§ 1 nar. SNR č. 30/1945 a čl. IV. pražskej dohody z 1. VI. 1945/,
- 7./ prechodne zvoláva a rozpúšťa plénum SNR a vyhlasuje jeho zasadanie za skončené, vymenúva a prepúšťa členov Zboru povereníkov, menuje vysokoškolských profesorov, sudcov a štátnych úradníkov, dôstojníkov NB troch najvyšších platových stupní, udeľuje odsúdeným milosť, udeľuje rády, dary z milosti a penzie a členovia predsedníctva SNR majú právo účastniť sa na schôdzach Zboru povereníkov,
- 8./ (po)ďľa uznesenia pléna SNR v Košiciach z 2. III. 1945, že „SNR je jedinou reprezentantkou vôle slovenského národa a že len ona je oprávnená menom Slovenska vystupovať, o slovenských veciach rozhodnúť, a preto len s ňou možno rokovať a dohadovať sa o záležitostiach slovenského národa“ predsedníctvo SNR navrhuje prezidentovi republiky slovenských členov čs.(československej) vlády,
- 9./ podáva čs.(československému) zákonodarnému zboru petície a návrhy zákonov a uznesení celoštátneho významu a
- 10./ obstaráva agendu Národného frontu ako súručenstva oboch slovenských politických strán.

Dr. Jozef Lettrich⁹

pp. Ing. Styk
Ľ. Holdoš
Dr. Horváth
pplk. M. Polák, podpredsedovia SNR

SNA Bratislava, f. Ústredný akčný výbor slovenského Národného frontu, kart. 2.

Dokument č. 29

⁹ ma tomto originálnou dokumente je podpis ceruzou